

Sygn. akt I UK 112/19

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 14 października 2020 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Piotr Prusinowski (przewodniczący)
SSN Krzysztof Rączka (sprawozdawca)
SSN Romualda Spyt

w sprawie z odwołania A. J.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w N.
o emeryturę pomostową,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 14 października 2020 r.,
skargi kasacyjnej organu rentowego od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)
z dnia 10 października 2018 r., sygn. akt III AUa (...),

**uchyla zaskarżony wyrok i przekazuje sprawę Sądowi
Apelacyjnemu w (...) do ponownego rozpoznania i orzeczenia o
kosztach postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem z 10 października 2018 r., sygn. akt III AUa (...) Sąd Apelacyjny
w (...) w wyniku apelacji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w N. zmienił
wyrok Sądu Okręgowego w N. z 6 czerwca 2016 r., sygn. akt IV U (...) w punkcie I

w ten sposób, że emeryturę pomostową przyznał A. J. od 1 września 2015 r., a w pozostałej części apelację oddalił.

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w N. decyzją z 17 września 2015 r. odmówił wnioskodawcy A. J. przyznania emerytury pomostowej, co uzasadnił tym, że: - wnioskodawca nie udowodnił okresu pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wynoszącego co najmniej 15 lat; - wnioskodawca przed dniem 1 stycznia 1999 r. nie wykonywał pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy o emeryturach pomostowych lub art. 32 i art. 33 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych; - wnioskodawca po 31 grudnia 2008 r. nie wykonywał pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy o emeryturach pomostowych.

W sprawie ustalono, że A. J. , ur. 24 sierpnia 1955 r., udowodnił okres składkowy i nieskładkowy w wymiarze 38 lat, 1 miesiąca i 22 dni. Po 31 grudnia 2008 r. nie kontynuuje pracy w szczególnych warunkach, ponadto rozwiązał stosunek pracy, a wniosek o emeryturę pomostową złożył 3 sierpnia 2015 r.

W okresie od 1 września 1981 r. do 31 marca 1985 r. A. J. był zatrudniony w pełnym wymiarze czasu pracy w Kopalni [...] w G. na stanowisku zastępcy kierownika kopalni – sztygara górniczego. Praca na stanowisku sztygara polegała na nadzorze nad pracownikami wykonującymi prace w wyrobisku i zakładzie przeróbczym, była wykonywana w trybie zmianowym - na pierwszej zmianie pracowało około 80 osób, na drugiej i trzeciej po 40 osób. Wnioskodawca prowadził roboty strzałowe rozszczepkowe. Praca na stanowisku zastępcy kierownika nie spowodowała zmiany rodzaju czynności, a do zakresu czynności wnioskodawcy doszły dodatkowe obowiązki.

W okresie od 1 kwietnia 1985 r. do 30 września 2007 r. A. J. był zatrudniony w pełnym wymiarze czasu pracy w Kopalni [...] Zakład w K. (przekształcona w Kopalnię [...] Przedsiębiorstwo Państwowe Zarząd w W., następnie w Przedsiębiorstwo Państwowe Górnictwo [...] „S.”, Kopalnię [...] K. Gospodarstwo Pomocnicze Gminy C., a obecnie w Kopalnię [...] „K.” sp. z o.o.) na stanowiskach: starszego mistrza wydobywania, sztygara strzałowego, kierownika kopalni, zastępcy

dyrektora ds. technicznych, dyrektora technicznego, kierownika ruchu zakładu górniczego.

Kopalnia zajmowała powierzchnię około 60 ha i położona była na pięciu poziomach wydobywczych, wnioskodawca nadzorował pracę w kopalni na wyrobiskach. W kopalni pracowali wiertacze, strzałowi, operatorzy sprzętu ciężkiego, kierowcy wozów technologicznych. A. J. w trakcie zatrudnienia nadzorował prace operatorów koparek, operatorów samochodów technologicznych, wiertaczy strzałowych, wiertaczy maszynowych, mechaników warsztatowych, a także prace mechaników urządzeń krusząco - sortujących, operatorów przenośników, sprężarkowych, maszynistów lokomotyw, nastawiaczy, spawaczy, mechaników, pracowników działu górniczo - geologicznego. Praca wnioskodawcy przez cały okres zatrudnienia, pomimo zmiany nazw stanowisk pracy, związana była z bezpośrednim nadzorem nad pracownikami wykonującymi bezpośrednie prace eksploatacyjne związane z urabianiem minerałów skalnych.

Roboty strzałowe polegały na kruszeniu za pomocą materiału wybuchowego dużego kamienia (dziennie ok 200-600 sztuk), który nie mieścił się w kruszarce. Codziennie wykonywane były roboty strzałowe na wyrobisku i polegały na ręcznym wierceniu głębokich otworów o średnicy od 100 do 160 mm, w ilości ok. 40-60 otworów, następnie w otworach umieszczało się materiał wybuchowy. W trakcie robót strzałowych pracownicy nie biorący udziału w tych pracach opuszczali teren kopalni, a zostawiali tylko strzałowi i osoby dozoru, w tym wnioskodawca. Oprócz prac strzałowych prowadzone były również prace odkrywkowe, które wykonywali operatorzy sprzętu ciężkiego, operatorzy pojazdów technologicznych, koparek, natomiast przy urabianiu ścian skalnych pracowali operatorzy sprzętu.

Prace w kopalni wykonywane były przez cały rok.

Wnioskodawca od 1985 r. miał ukończone kursy sztygara strzałowego i kierownika odstrzału. Razem z wnioskodawcą w Kopalni [...] w K. pracowali m.in.: J. Z. na stanowisku sztygara, S. K. jako operator koparki oraz J. B. na stanowisku maszynisty pojazdu technologicznego.

W oparciu o tak ustalony stan faktyczny Sąd Okręgowy w N. wyrokiem z 6 czerwca 2016 r., sygn. akt IV U (...) w punkcie I. zmienił decyzję Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w N. z 17 września 2015 r., od której

odwołanie wniósł A. J., w ten sposób, że przyznał wnioskodawcy A. J. emeryturę pomostową od 24 sierpnia 2015 r., a w punkcie II. zasądził od ZUS Oddziału w N. na rzecz A. J. kwotę 360 złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

Apelację od powyższego wyroku wniósł organ rentowy zarzucając mu naruszenie art. 49 ustawy o emeryturach pomostowych.

Sąd Apelacyjny w wyniku rozpoznania apelacji organu rentowego uznał, że skutkowałą ona zmianą zaskarżonego wyroku jedynie co do początkowej daty przysługiwania wnioskodawcy emerytury pomostowej, natomiast co do zasady apelacja ta nie zasługiwała na uwzględnienie, bowiem trafnie uznał Sąd pierwszej instancji, że wnioskodawca spełnił wszystkie przesłanki, od których zależało nabycie prawa do emerytury pomostowej. Jednocześnie Sąd drugiej instancji w pełni podzielił ustalenia faktyczne i argumentację prawną Sądu Okręgowego.

Sąd odwoławczy wskazał, że ustalenia Sądu pierwszej instancji zostały jeszcze dodatkowo potwierdzone w toku postępowania apelacyjnego, a to w wyniku zwrócenia się przez Sąd Apelacyjny do byłego pracodawcy wnioskodawcy o udzielenie informacji dotyczących charakteru pracy pracowników zajmujących stanowiska analogiczne, do zajmowanych przez wnioskodawcę. Sąd Apelacyjny zwrócił się bowiem z zapytaniem, czy wnioskodawca w trakcie zatrudnienia od 1 kwietnia 1985 r. do 30 września 2007 r. wykonywał pracę w szczególnych warunkach w rozumieniu przepisów ustawy o emeryturach pomostowych oraz czy aktualnie, tj. po 31 grudnia 2008 r., osoby zatrudnione u tego pracodawcy na stanowiskach: zastępcy kierownika ruchu zakładu górniczego, kierownika zakładu górniczego, zastępcy dyrektora d.s. technicznych, dyrektora technicznego, wiceprezesa zakładu – dyrektora technicznego, są wykazywane jako osoby zatrudnione w szczególnych warunkach i czy za takie osoby odprowadzana jest składka na Fundusz Emerytur Pomostowych. W odpowiedzi udzielonej przez Kopalnię [...] „K.” sp. z o.o. wskazano, że w zakładzie pracy prowadzony jest wykaz stanowisk, na których wykonywane są prace w szczególnych warunkach, a w wykazie tym zamieszczone są stanowiska dyrektora technicznego, kierownika ruchu zakładu górniczego, zastępcy kierownika ruchu zakładu górniczego, a także inne stanowiska z zakresu dozoru ruchu. Ponadto wyjaśniono, że w przypadku wszystkich pracowników objętych ewidencją osób wykonujących pracę w

szczególnych warunkach, odprowadzane są składki na Fundusz Emerytur Pomostowych. Sąd drugiej instancji wskazał, że organ rentowy nie zgłosił żadnych zastrzeżeń pod adresem informacji przekazanej przez Kopalnię [...] „K.” sp. z o.o. W ocenie Sądu Apelacyjnego wynikał z tego wniosek, że skoro w chwili obecnej były pracodawca wnioskodawcy nadal traktuje takie stanowiska pracy, jako stanowiska, na których wykonywana jest praca w szczególnych warunkach w rozumieniu ustawy o emeryturach pomostowych, a jednocześnie organ rentowy taką kwalifikację stanowisk pracy w pełni uznaje, o czym świadczy fakt przyjmowania składek odprowadzanych na Fundusz Emerytur Pomostowych, to nielogiczne i nieuprawnione jest kwestionowanie przez organ rentowy w toku niniejszego postępowania zakwalifikowania pracy wykonywanej przez wnioskodawcę w okresie od 1 kwietnia 1985 r. do 30 września 2007 r. jako pracy w szczególnych warunkach w rozumieniu przepisów ustawy o emeryturach pomostowych.

Zdaniem Sądu drugiej instancji, fakt przyjmowania przez organ rentowy takich składek jest istotny z punktu widzenia przepisu art. 35 ust. 1 ustawy o emeryturach pomostowych, zgodnie z którym składki na Fundusz Emerytur Pomostowych opłaca się za pracownika, który spełnia łącznie następujące warunki: 1) urodził się po dniu 31 grudnia 1948 r.; 2) wykonuje prace w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, o których mowa w art. 3 ust. 1 i 3. Wobec tego, nie może budzić żadnych wątpliwości, iż gdyby organ rentowy uznawał, że dana osoba nie wykonuje pracy w szczególnych warunkach, nie powinien przyjmować odprowadzanych za taką osobę składek.

Sąd Apelacyjny zauważył, że w świetle ustaleń Sądu pierwszej instancji wnioskodawca w trakcie zatrudnienia od 1 kwietnia 1985 r. do 30 września 2007 r. wykonywał czynności polegające na bezpośrednim nadzorze nad pracownikami wykonującymi bezpośrednio prace eksploatacyjne związane z urabianiem minerałów skalnych. Istotne okoliczności w tym zakresie przekazane zostały przez świadków przesłuchanych w postępowaniu pierwszoinstancyjnym. Informacje pochodzące od tych świadków były w pełni miarodajne, jako udzielone przez osoby, które w spornym okresie pracowały wspólnie z wnioskodawcą. Są to ponadto informacje rzeczowe i wyczerpujące, a w toku postępowania nie ujawniły się żadne

okoliczności, które by uzasadniały podważenie relacji świadków. W okresie od 1 września 1981 r. do 31 marca 1985 r. wnioskodawca w Kopalni [...] w G. pracował na stanowisku zastępcy kierownika kopalni - sztygara górniczego. Do jego obowiązków należał wówczas nadzór nad pracownikami wykonującymi prace w wyrobisku i zakładzie przeróbczym. Wnioskodawca prowadził też roboty strzałowe rozszczepkowe. Z kolei w okresie od 1 kwietnia 1985 r. do 30 września 2007 r. wnioskodawca był zatrudniony w Kopalni [...] Zakład w K. (zakład pracy podlegał licznym przekształceniom, ostatecznie działa jako Kopalnię [...] „K.” sp. z o.o.) na stanowiskach: starszego mistrza wydobywania, sztygara strzałowego, kierownika kopalni, zastępcy dyrektora ds. technicznych, dyrektora technicznego, kierownika ruchu zakładu górniczego. Do obowiązków wnioskodawcy należało wówczas sprawowanie nadzoru nad pracą operatorów koparek, operatorów samochodów technologicznych, wiertaczy strzałowych, wiertaczy maszynowych, mechaników warsztatowych, a także pracą mechaników urządzeń krusząco - sortujących, operatorów przenośników, sprężarkowych, maszynistów lokomotyw, nastawiaczy, spawaczy, mechaników, pracowników działu górniczo - geologicznego. Prawidłowo zatem, w ocenie Sądu Apelacyjnego, uznał Sąd Okręgowy, że praca wykonywana w okresie od 1 kwietnia 1985 r. do 30 września 2007 r. odpowiada pracy w szczególnych warunkach w rozumieniu przepisów ustawy o emeryturach pomostowych, a mianowicie chodzi tutaj o prace udostępniające lub eksploatacyjne związane z urabianiem minerałów skalnych, które to prace zostały ujęte w Załączniku Nr 1 do ustawy o emeryturach pomostowych, pod pozycją 2.

Sąd drugiej instancji zwrócił uwagę, że warunkiem nabycia prawa do emerytury pomostowej - w świetle wykładni językowej art. 4 i art. 49 ustawy o emeryturach pomostowych - jest legitymowanie się określonym stażem pracy w szczególnych warunkach oraz kontynuowanie pracy w tych warunkach po wejściu w życie ustawy o emeryturach pomostowych, tj. po 31 grudnia 2008 r. Jeżeli zaś osoba ubiegająca się o to świadczenie nie kontynuuje pracy w szczególnych warunkach i z tego względu posiada jedynie staż pracy w warunkach szczególnych według poprzednio obowiązujących przepisów, to może nabyć prawo do „nowego” świadczenia jedynie wówczas, gdy dotychczasowy staż pracy (okres prac) można kwalifikować jako prace w warunkach szczególnych w rozumieniu obecnie

obowiązujących przepisów (art. 3 ust. 1 ustawy o emeryturach pomostowych). Inaczej mówiąc, brak będzie podstaw prawnych do przyznania emerytury pomostowej takiemu ubezpieczonemu, którego dotychczasowy okres pracy w szczególnych warunkach nie może być obecnie traktowany w ten sposób (por. np. wyrok Sądu Najwyższego z 13 marca 2012 r., II UK 164/11, Legalis nr 491872 oraz z 15 stycznia 2013 r., I UK 448/12, Legalis nr 710349).

W realiach niniejszej sprawy jedyną możliwością, by przyznać wnioskodawcy emeryturę pomostową, jest wykazanie przez wnioskodawcę, że w dniu wejścia w życie ustawy o emeryturach pomostowych legitymował się co najmniej 15 - letnim stażem pracy w szczególnych warunkach, ale nie w rozumieniu art. 32 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, lecz w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy o emeryturach pomostowych, co wprost wynika z treści art. 49 ust. 3 ustawy o emeryturach pomostowych. Sąd pierwszej instancji doszedł, w ocenie Sądu Apelacyjnego, do trafnego przekonania, że wnioskodawca wykazał fakt wykonywania tego rodzaju pracy.

Sąd drugiej instancji nie podzielił przy tym stanowiska organu rentowego, że prace udostępniające lub eksploatacyjne związane z urabianiem minerałów skalnych (Załącznik Nr 1 poz. 2.) mogą być wyłącznie ciężkimi pracami fizycznymi, nie znajduje uzasadnienia w brzmieniu przepisów ustawy o emeryturach pomostowych. W szczególności zastrzeżenia takiego nie wprowadził sam ustawodawca, zgodnie zatem z zasadą *lege non distinguente* nie wydaje się uprawnione wprowadzenie takiego zawężenia znaczenia pojęcia „prac udostępniających lub eksploatacyjnych związanych z urabianiem minerałów skalnych”.

Powyższy wyrok skargą kasacyjną zaskarżył w całości organ rentowy. Skarżący zarzucił zaskarżonemu wyrokowi naruszenie prawa materialnego, tj. art. 49 pkt 3 w zw. z art. 4 pkt 2 oraz art. 3 ust. 1 i 3 ustawy z 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych (jednolity tekst: Dz.U. z 2018 r., poz. 1924) i w zw. z pkt 2 załącznika nr 1 do ustawy o e.p., poprzez ich błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie, polegające na uznaniu, że prace wykonywane przez Pana A. J. podczas zatrudnienia w Kopalni [...] „K.” w okresie od 1 kwietnia 1985 r. do 30 września 2007 r. na stanowiskach: starszego mistrza wydobywania, sztygara

strzałowego, kierownika kopalni, zastępcy dyrektora ds. technicznych, dyrektora technicznego i kierownika ruchu zakładu górniczego, były pracami udostępniającymi lub eksploatacyjnymi związanymi z urabianiem minerałów skalnych, wymienionymi w poz. 2 załącznika nr 1 do ustawy o e.p., czyli pracami w szczególnych warunkach w rozumieniu art. 3 ust. 1 tej ustawy, a tym samym, że w/w spełnił warunek określony w art. 49 pkt 3 tej ustawy, podczas gdy w/w warunku tego nie spełnił, gdyż w dniu wejścia w życie ustawy o e.p. nie posiadał wymaganego (w art. 4 pkt 2 tej ustawy) co najmniej 15-letniego okresu pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy o e.p., gdyż prace polegające na dozorze inżynieryjno-technicznym nad pracami udostępniającymi lub eksploatacyjnymi wykonywanymi przez: operatorów koparek, operatorów samochodów technologicznych, wiertaczy strzałowych, wiertaczy maszynowych, mechaników warsztatowych, a także mechaników urządzeń krusząco-sortujących, operatorów przenośników, sprężarkowych, maszynistów lokomotyw, nastawiaczy, spawaczy, mechaników, pracowników działu górniczo-geologicznego, wykonywanymi z urabianiem minerałów skalnych - nie są pracami udostępniającymi lub eksploatacyjnymi związanymi z urabianiem minerałów skalnych.

Skarżący wniósł o:

1) przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania,

a następnie - mając na względzie fakt, że w niniejszej sprawie skarżący zarzuca jedynie, że doszło do naruszenia norm prawa materialnego:

2) uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i orzeczenie co do istoty sprawy - tj. zgodnie z żądaniem apelacji z 7 lipca 2016 r. - oddalenie odwołania A. J. od decyzji ZUS Oddziału w N. z 17 września 2015 r. o odmowie prawa do emerytury pomostowej, oraz o zasądzenie od A. J. na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w N. kosztów zastępstwa procesowego według norm prawem określonych,

Ewentualnie:

3) uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Apelacyjnemu w (...) oraz zasądzenie na rzecz skarżącego kosztów postępowania kasacyjnego.

Odwołujący się w odpowiedzi na skargę kasacyjną wniósł o:

1. orzeczenie o odmowie przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;
2. oddalenie skargi kasacyjnej w całości w przypadku przyjęcia jej do rozpoznania;
3. zasądzenie od organu rentowego na rzecz odwołującego kosztów zastępstwa procesowego wg norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna jest uzasadniona.

Stosownie do art. 398¹³ § 1 i 2 k.p.c., Sąd Najwyższy rozpoznaje sprawę w granicach skargi kasacyjnej (jej podstaw) i jest związany ustaleniami faktycznymi stanowiącymi podstawę zaskarżonego orzeczenia, jeżeli skarga nie zawiera zarzutu naruszenia przepisów postępowania (bądź jeżeli taki zarzut okaże się niezasadny). W pierwszej kolejności należy zatem odnieść się do zarzutu naruszenia prawa procesowego, bowiem dopiero ustalenie, że sąd w niniejszej sprawie przeprowadził prawidłowe postępowanie pozwoli na ocenę, czy prawidłowo zastosował również prawo materialne.

Zasadnie organ rentowy zarzucił Sądowi drugiej instancji naruszenie art. 49 pkt 3 w zw. z art. 4 pkt 2 oraz art. 3 ust. 1 i 3 ustawy i w zw. z pkt 2 załącznika nr 1 do ustawy o e.p. W ocenie Sądu Najwyższego naruszenie powołanych przepisów przez Sąd drugiej instancji polegało na ich zastosowaniu do niedostatecznie ustalonego i rozważonego stanu faktycznego.

Należy wskazać, że zgodnie z art. 49 pkt 3 ustawy o e.p. prawo do emerytury pomostowej przysługuje również osobie, która w dniu wejścia w życie ustawy miała wymagany w przepisach, o których mowa w art. 49 pkt 2 ustawy o e.p., okres pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy o e.p. Natomiast na podstawie wspomnianego art. 3 ust. 1 i 3 prace w szczególnych warunkach to prace związane z czynnikami ryzyka, które z wiekiem mogą z dużym prawdopodobieństwem spowodować trwałe uszkodzenie zdrowia, wykonywane w szczególnych warunkach środowiska pracy, determinowanych siłami natury lub procesami technologicznymi, które mimo

zastosowania środków profilaktyki technicznej, organizacyjnej i medycznej stawiają przed pracownikami wymagania przekraczające poziom ich możliwości, ograniczony w wyniku procesu starzenia się jeszcze przed osiągnięciem wieku emerytalnego, w stopniu utrudniającym ich pracę na dotychczasowym stanowisku; wykaz prac w szczególnych warunkach określa załącznik nr 1 do ustawy. Zaś prace o szczególnym charakterze to prace wymagające szczególnej odpowiedzialności oraz szczególnej sprawności psychofizycznej, których możliwość należytego wykonywania w sposób niezagrożający bezpieczeństwu publicznemu, w tym zdrowiu lub życiu innych osób, zmniejsza się przed osiągnięciem wieku emerytalnego na skutek pogorszenia sprawności psychofizycznej, związanego z procesem starzenia się; wykaz prac o szczególnym charakterze określa załącznik nr 2 do ustawy.

Jednocześnie, zgodnie z art. 3 ust. 4 i 5 ustawy o e.p. za pracowników wykonujących prace w szczególnych warunkach uważa się pracowników wykonujących po dniu wejścia w życie ustawy, w pełnym wymiarze czasu pracy, prace, o których mowa w ust. 1, a za pracowników wykonujących prace o szczególnym charakterze uważa się pracowników wykonujących po dniu wejścia w życie ustawy, w pełnym wymiarze czasu pracy, prace, o których mowa w ust. 3.

Należy pamiętać, że osoba ubiegająca się o emeryturę pomostową, która nie kontynuuje pracy w warunkach szczególnych lub o szczególnym charakterze i legitymuje się w związku z tym jedynie stażem pracy „szczególnej” według poprzednio obowiązujących przepisów, może nabyć prawo do tej emerytury jedynie wówczas, gdy dotychczasowy staż pracy można kwalifikować jako pracę w warunkach szczególnych lub o szczególnym charakterze w rozumieniu obowiązujących przepisów (zob. wyrok Sądu Najwyższego z 13 marca 2012 r., II UK 164/11, OSNP 2013 nr 5-6, poz. 62).

Zgodnie z załącznikiem nr 1 do ustawy o e.p. pracami w szczególnych warunkach są m.in., prace udostępniające lub eksploatacyjne związane z urabianiem minerałów skalnych. Jak wyjaśniono w orzecznictwie Sądu Najwyższego, pod pozycją 2 załącznika nr 1 do ustawy z 2008 r. o emeryturach pomostowych wymieniono dwa rodzaje pracy w warunkach szczególnych: prace udostępniające związane z urabianiem minerałów skalnych oraz prace

eksploatacyjne związane z urabianiem minerałów skalnych. Kluczowe dla zaliczenia pracy wykonywanej po 3 grudnia 2008 r. do pracy w warunkach szczególnych jest więc wykonywanie czynności, które można kwalifikować jako udostępnianie złóż lub eksploatacje złóż minerałów skalnych, które dodatkowo muszą być związane z ich urabianiem. Pracą, o której mowa pod tą pozycją nie jest praca polegająca na samym udostępnianiu złoża, a zatem wykonywaniu wszelkich czynności przygotowawczych, które następnie pozwolą na eksploatację minerałów skalnych. Udostępnienie musi być bowiem związane z urabianiem minerałów przez pracownika wykonującego takie prace (zob. wyrok Sądu Najwyższego z 10 kwietnia 2018 r., I UK 70/17, LEX nr 2488719).

Jak wynika z analizowanych powyżej przepisów warunkiem uznania pracy za wykonywaną w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze jest wykonywanie obowiązków, które odpowiadają definicji pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze określonej w art. 3 ust. 1 i 3 ustawy o e.p. stale i w pełnym wymiarze czasu pracy, a zatem jeżeli pracownik oprócz pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze wykonuje również inne obowiązki, które nie odpowiadają definicji pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze i nie są jedynie obowiązkami wykonywanymi sporadycznie, dorywczo, to nie można uznać, że spełnia on warunek wykonywania pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze stale i w pełnym wymiarze czasu pracy.

Warunkiem przyznania wnioskodawcy emerytury pomostowej w oparciu o art. 49 pkt 3 ustawy o e.p. było dokonanie ustaleń w zakresie tego, czy wykonywał on stale i w pełnym wymiarze czasu pracy pracę, która odpowiadała pracy określonej w załączniku nr 1 ustawy o e.p. jako prace udostępniające lub eksploatacyjne związane z urabianiem minerałów skalnych, a jednocześnie stanowiła pracę w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze zgodnie z definicjami zawartymi w art. 3 ust. 1 i 3 ustawy o e.p.

Sąd drugiej instancji w zaskarżonym wyroku w ogóle nie dokonał natomiast oceny, czy wnioskodawca wykonywał stale i w pełnym wymiarze pracę w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, o której mowa powyżej. Należy zauważyć, że aby dokonać takiej oceny należy zbadać faktycznie

wykonywane przez wnioskodawcę obowiązki, ich charakter i ryzyko oraz obciążenie dla organizmu pracownika. Nie jest natomiast wystarczające oparcie się jedynie na fakcie zaliczania zajmowanego przez pracownika stanowiska do stanowisk, na których praca jest wykonywana w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, przez zatrudniającego pracodawcę. Kluczowe są bowiem faktycznie wykonywane przez pracownika obowiązki, a nie jedynie nazwa stanowiska.

Należy zauważyć, że wnioskodawca zajmował stanowiska kierownicze, związane z nadzorem nad pracą kopalni, co pozwala przypuszczać, że do obowiązków ubezpieczonego należała nie tylko praca przy procesie wydobywczym, ale również zadania związane z zarządzaniem kopalnią, co jednak wymaga ustaleń ze strony Sądu.

Nie jest wystarczające również ustalenie, że ubezpieczony był zatrudniony w pełnym wymiarze czasu pracy. Istotne jest to, czy stale i w pełnym wymiarze czasu pracy wykonywał on faktycznie pracę, która może zostać uznana za pracę w szczególnych warunkach lub pracę o szczególnym charakterze w rozumieniu art. 3 ustawy o e.p.

Rozpoznając sprawę ponownie Sąd drugiej instancji uzupełni zatem materiał dowodowy i ustalenia faktyczne o wskazane powyżej okoliczności związane z charakterem obowiązków wykonywanych przez ubezpieczonego. Następnie Sąd Apelacyjny oceni, czy wnioskodawca wykonywał stale i w pełnym wymiarze czasu pracy pracę w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze. Dopiero wówczas Sąd będzie mógł rozstrzygnąć co do zasadności przyznania wnioskodawcy emerytury pomostowej na podstawie art. 49 pkt 3 ustawy o e.p.

W związku z powyższym orzeczono jak w sentencji, zgodnie z art. 398¹⁵ § 1 k.p.c.

O kosztach orzeczono na podstawie art. 108 § 2 w związku z art. 398²¹ k.p.c.